

Бенефіціарне право в Україні. Опис та дорожня карта.

Вимоги ІПВГ та поточний стан впровадження бенефіціарного права в Україні

Керівний документ ІПВГ для розробки дорожньої карти з бенефіціарного права наводить наступні вимоги:

- 4.1. Розгляд того, як бенефіціарне право може допомогти у визначенні пріоритетних національних реформ;
- 4.2. Розгляд інституційної структури для розкриття бенефіціарного права;
- 4.3. Розгляд того, як розробити визначення бенефіціарного права;
- 4.4. Розгляд зобов'язань по звітності політично значимих осіб;
- 4.5. Розгляд рівня детальності розкриття даних;
- 4.6. Розгляд процедур збору даних;
- 4.7. Розгляд того, як розробляти методології забезпечення точності даних;
- 4.8. Розгляд своєчасності даних;
- 4.9. Розгляд доступності даних;
- 4.10. Розгляд потреби у нарощуванні потенціалу;
- 4.11. Виявлення потреби у технічній та фінансовій підтримці;
- 4.12. Розгляд строків та зобов'язань для робіт щодо дорожньої карти.

Проведений аналіз наявного законодавства України та стан його впровадження свідчать про те, що зазначені пункти вже врегульовано та реалізуються на практиці.

(4.1) Відповідно до положень Державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки, розв'язання проблеми корупції є одним із пріоритетів для українського суспільства на сьогоднішньому етапі розвитку держави.

Одним з визначених нею завдань було прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на забезпечення прозорості ведення бізнесу та майнових відносин, зокрема щодо встановлення обов'язку фіксації фізичних осіб - фактичних вигодоодержувачів (бенефіціарів) юридичних осіб під час їх державної реєстрації та включення відповідної інформації до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців. Також зазначений документ передбачає забезпечення вільного доступу до даних Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців через Інтернет, зокрема до даних про кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб, фінансових звітів та статутних документів.

На сьогодні в Україні існує законодавча база для впровадження бенефіціарного права. Наступні нормативно-правові акти врегульовують зазначене питання:

1. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань»;
2. Закон України від 14.10.2014 року №1702 «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»;
3. Господарський кодекс України (ст. 64¹);
4. Закон України від 21.05.2015 року № 475-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо відомостей про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи»;
5. Закон України від 14.10.2014 року № 1701-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів».

Зазначеними документами визначені поняття кінцевого бенефіціарного власника, забезпечено інституційну основу для реалізації бенефіціарного права, розкривається

інформація про політично значущих осіб, визначено рівень деталізації розкриття інформації, процедуру збору даних, забезпечено надійність даних, їх своєчасне надання та актуалізація.

(4.3, 4.5) Кінцевий бенефіціарний власник відповідно до українського законодавства визначений наступним чином: кінцевий бенефіціарний власник (контролер) - фізична особа, яка незалежно від формального володіння має можливість здійснювати вирішальний вплив на управління або господарську діяльність юридичної особи безпосередньо або через інших осіб, що здійснюється, зокрема, шляхом реалізації права володіння або користування всіма активами чи їх значною часткою, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування, а також вчинення правочинів, які надають можливість визначати умови господарської діяльності, давати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління, або яка має можливість здійснювати вплив шляхом прямого або опосередкованого (через іншу фізичну чи юридичну особу) володіння однією особою самостійно або спільно з пов'язаними фізичними та/або юридичними особами часткою в юридичній особі у розмірі 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі.

При цьому кінцевим бенефіціарним власником (контролером) не може бути особа, яка має формальне право на 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі, але є агентом, номінальним утримувачем (номінальним власником) або є тільки посередником щодо такого права.

(4.4) Питання політично значущих осіб врегульовано наступним чином. У законі надано наступне визначення: «Національні публічні діячі - фізичні особи, які виконують або виконували протягом останніх трьох років визначені публічні функції в Україні, а саме:

Президент України, Прем'єр-міністр України, члени Кабінету Міністрів України; перші заступники та заступники міністрів, керівники інших центральних органів виконавчої влади, їх перші заступники і заступники;

народні депутати України;

Голова та члени Правління Національного банку України, члени Ради Національного банку України;

голови та судді Конституційного Суду України, Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів;

члени Вищої ради юстиції, члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, члени Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів;

Генеральний прокурор України та його заступники;

Голова Служби безпеки України та його заступники;

Директор Національного антикорупційного бюро України та його заступники;

Голова Антимонопольного комітету України та його заступники;

Голова та члени Рахункової палати;

члени Національної ради з питань телебачення і радіомовлення України;

надзвичайні і повноважні послы;

Начальник Генерального штабу - Головнокомандувач Збройних Сил України, начальники Сухопутних військ України, Повітряних Сил України, Військово-Морських Сил України;

державні службовці, посади яких належать до категорії "А";

керівники обласних територіальних органів центральних органів виконавчої влади, керівники органів прокуратури, керівники обласних територіальних органів Служби безпеки України, голови та судді апеляційних судів;

керівники адміністративних, управлінських чи наглядових органів державних та казенних підприємств, господарських товариств, державна частка у статутному капіталі яких перевищує 50 відсотків;

керівники керівних органів політичних партій та члени їх центральних статутних органів»

Також слід зазначити, що зазначені вище особи зобов'язані подавати електронні декларації до Єдиного Державного реєстру електронних декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. У зазначеній декларації обов'язковим є подання інформації щодо компаній (бізнесу), власником або співзасновником якого є вказані особи.

(4.2) Інституційна основа. Відповідальним органом в Україні визначено Міністерство юстиції. Міністерство юстиції є держателем Єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб підприємців. Технічний адміністратор Єдиного державного реєстру (далі - технічний адміністратор) - визначене Міністерством юстиції України державне унітарне підприємство, віднесене до сфери його управління, що здійснює заходи із створення, доопрацювання та супроводження програмного забезпечення Єдиного державного реєстру, порталу електронних сервісів та відповідає за їх технічне і технологічне забезпечення, збереження та захист даних, що містяться в Єдиному державному реєстрі, надає, блокує та анулює доступ до Єдиного державного реєстру та проводить навчання роботі з цим реєстром;

(4.9) Згідно із законом, відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі, є відкритими і загальнодоступними (крім реєстраційних номерів облікових карток платників податків та паспортних даних) та у випадках, передбачених цим Законом, за їх надання стягується плата.

(4.6) Відповідна вимога міститься у ст. 14 Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань»;

(4.7) Згідно із законом, заява про державну реєстрацію підписується заявником. У разі подання заяви про державну реєстрацію поштовим відправленням справжність підпису заявника повинна бути нотаріально засвідчена;

(4.6) Відповідно до Ст. 17 Закону «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» (документи, що подаються заявником для державної реєстрації юридичної особи): інформація про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи, у тому числі кінцевого бенефіціарного власника (контролера) її засновника, якщо засновник - юридична особа (крім громадських формувань, адвокатських об'єднань, торгово-промислових палат, об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, релігійних організацій, державних органів, органів місцевого самоврядування, їх асоціацій, державних та комунальних підприємств, установ, організацій): прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дата народження, країна громадянства, серія та номер паспорта громадянина України або паспортного документа іноземця, місце проживання, реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності), дата народження, а також повне найменування та ідентифікаційний код (для резидента) засновника юридичної особи, в якому ця особа є кінцевим бенефіціарним власником (контролером). У разі відсутності в юридичної особи кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи, у тому числі кінцевого бенефіціарного власника (контролера) її засновника, якщо засновник - юридична особа, вноситься відмітка про причину його відсутності.

У разі якщо засновниками юридичної особи є виключно фізичні особи, які є бенефіціарними власниками (контролерами) юридичної особи, інформація про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи не подається;

(4.6) Зазначені дані вносяться до реєстраційної картки на проведення державної реєстрації юридичної особи.

Для державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у тому числі змін до установчих документів юридичної особи, подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі;

2) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про зміни, що вносяться до Єдиного державного реєстру, крім внесення змін до інформації про кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) юридичної особи, у тому числі кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) її засновника, якщо засновник - юридична особа, про місцезнаходження та про здійснення зв'язку з юридичною особою.

Дорожня карта удосконалення бенефіціарного права в Україні

З метою подальшого удосконалення нормативного врегулювання та застосування законодавства про бенефіціарного права, доцільно спрямувати діяльність на такі напрямки:

№ п/п	Планована діяльність	Виконавець	Термін	Фінансування
1	Проведення аналізу та виявлення проблем у застосуванні бенефіціарного права в Україні	ГО «Центр протидії корупції»	До грудня 2016	Міжнародний фонд «Відродження»
2	Покращення функціональності Єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб підприємців в частині бенефіціарних власників: - Удосконалення пошуку; - Можливість пошуку при зміні бенефіціара; - Забезпечення своєчасного оновлення даних	Міністерство юстиції України	До червня 2018	Міжнародний фонд «Відродження», NRGІ
3	Посилити відповідальність за ненадання або надання неповної інформації до Єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб підприємців в частині бенефіціарних	Верховна Рада України, Міністерство юстиції України	До грудня 2020	GIZ, EBRD, Світовий Банк, NRGІ

	власників			
4	Зменшення мінімального порогу володіння часткою статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі (з 25% до 10%)	Верховна Рада України, Міністерство юстиції України	До грудня 2020	GIZ, EBRD, Світовий Банк, NRGI
5	Забезпечення висвітлення в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб і фізичних осіб підприємців саме фізичних осіб як кінцевих бенефіціарних власників, а не юридичних осіб	Міністерство юстиції України	До червня 2020	GIZ, EBRD, Світовий Банк, NRGI